

***Disszertációs témajavaslatok a 19. század második felének magyar irodalmából
2017/2018***

Kiemelt kérdéskörök a 2017/2018. egyetemi évben:

1. Irodalomkép a század közepének élclapjaiban / Jókai Mór élclapi működése
2. Jókai Mór politikai szemléletének és regénypoétikájának összefüggései / a politika ábrázolása Jókai szövegeiben
3. Jókai Mór drámái és színházi jelenléte
4. Laborfalvi Róza színházi működése és szerepfelfogása
5. Molnár György színházi működése
6. A kolozsvári / erdélyi színházi élet egyes kérdéskörei a 19. század második felében, különösen tekintettel az 1860-1890-es évekre (színházi sztárság, társadalmi nemi szerepek a színházban, a színházi játéktílus megítélése a sajtóban, a színházi sajtó normái, a színházi repertoár alakulása, egyes színészek karriertörténete stb.)

Hangsúlyosan világirodalmi kérdéskörök:

1. Maupassant fogadtatása az 1870-1900 közti magyar irodalomban: a „maupassantizmus” és a szélsőségesnek vélt lélektani ábrázolás korabeli botránya a magyar irodalomban
2. A dekadensek fogalomtörténete az 1880 és 1910 közötti irodalomban
3. Oscar Wilde korai magyar recepciójának tanulságai
4. A népszerű irodalom/ korai modernizmus bestsellerének tanulságai: Sardou / az idős és az ifjú Dumas / E. Sue fergeteges sikere magyar környezetben
5. George Sand magyar fogadtatása és a női irodalom összefüggései
6. Világirodalmi kánon a 20. század fordulójának magyar modernista lapjaiban

Az alább javasolt további témakörök nem feltétlenül konkrét témát, hanem csak tágas kérdéskört jelentenek. Nem kizáró jellegűek, tehát csupán fogódzót nyújtanak a választásban, nem kötelező ezekből választani. A végső döntés konzultációk sorozata folyamán alakul ki, s olyan konkrét vizsgálatot eredményez, amit a témavezető és a hallgató egyaránt érdekesnek és szakmailag fontosnak, relevánsnak talál.

1. A modern irodalmi / kulturális turizmus kezdetei és irodalomképei. Javasolt esettanulmányok: klasszikus magyar irodalmi életművek korabeli és kortárs muzeológiai környezetben, az irodalmi muzeológia kezdetei, irodalmi emlékünnepek ideológiái a 19. század második felében.

2. Az irodalmi regionalizmus a 19. század második felében. Javasolt esettanulmányok: a kolozsvári irodalmi regionalizmus sajtótörténeti források alapján, Kalotaszeg irodalmi és néprajzi feltalálásának összefüggő irodalomtörténetei, a vidékiség irodalmi elbeszélései az 1870-1890-es években.

3. A kép és képiség szerepe a modernizálódó irodalmi fogyasztásban a 19. század második felében. Javasolt esettanulmányok: a képes családi lapok laptípusa és helyi változatai, a képek értelmképző szerepe az illusztrált irodalmi szövegkiadásokban, a kép és irodalom befogadásának poétikája az illusztrált réteglapokban.

4. A színházi élet a 19. század második felében. Javasolt esettanulmányok: a színházi szaksajtó kialakulása és működése, a specializálódó színházi szerepek, valamely színész életpályájának és működésének végigkövetése a hivatásosodó színházi kultúrában, a színházi műfajok specializációja a kolozsvári színházban, a színházak önképe és ennek irodalomszociológiai vetületei, a színházi repertoár alakulása és ennek logikája a korszakban, a rendezői szerep és rendezői habitusok a színházakban, az álló-/élőképek szerepe és státusa, a kolozsvári színház levéltári anyagának rendszeres és problémacentrikus feldolgozása.

5. Városábrázolás és irodalmi modernizáció összefüggései a 19. század második felének irodalmában. Javasolt esettanulmányok: a „kolozsváriság” ábrázolásai a század végének sajtójában és memoárjaiban, a voyeur-szerep magyar irodalmi változatai, nyugati és magyar irodalmi városábrázolások összehasonlító értelmezése, a városhoz kapcsolódó művészeti toposzok (pl. a Salomé-toposznak, a bűnös város képének) végigkövetése nyugati és / vagy magyar irodalmi alkotásokon.

6. Az irodalmi hivatásosodás és a modern hivatásos írói szerepek vizsgálata. Javasolt esettanulmányok: az irodalmi piac működése és annak percepciója (például a profizmus vagy a dilettantizmus kimunkálása / (ön)definíciója, az irodalmi piaci mechanizmusok és egyes műfajok alakulásának összefüggései), az irodalmi specializáció (például az irodalomhoz kapcsolódó szaklapok létrejötte / ezek öndefiníciója, új irodalmi szakterületek és speciális szakmai szerepek kimunkálása).

7. Komparatiztika, irodalmi kapcsolattörténet, világirodalom problémacentrikusra hangolva. Javasolt esettanulmányok: az antikok szerepének alakulása a modernizálódó irodalmi hagyományban (például a latin és görög hagyomány szétválása, eltérő szerepei, az iskolai oktatásukról folyó nyilvános viták), a finn irodalom recepciója a finnugor származásról való magyar viták környezetében, az angol/német irodalom magyar recepciója a vindikatív (a magyar kultúrát védő) diskurzus környezetében, a magyar-román kapcsolatok az irodalmi nemzetépítés mechanizmusainak a környezetében.

8. Egyes életművek kritika- és médiatörténeti vizsgálata. Javasolt esettanulmányok: Brassai Sámuel irodalmi kritikái művészeti stúdiumainak és gyakorlatának a környezetében, a művészeti áthajlás irodalomkritikai feldolgozása Ambrus Zoltán magyar és világirodalmi, illetve művészeti kritikáiban, a társművészetek szerepe a magyar szecesszió irodalomszemléletében.

9. A gyerekirodalom kialakulása és történeti ideológiái. Javasolt témakörök: gyerek-kép az első gyerekirodalmi lapokban, nemzet- és etnicitás szemlélet korai gyerekirodalmi kiadványokban, irodalmi szövegekképe gyerekek oktatásáról és oktathatóságáról, oktatási anyagok gyerek- és irodalom szemléletének összefüggése.

10. A korszak irodalmának modernség szemlélete. Javasolt témák: valamely sajtótermék, kiadvány, irányzat modernségfelfogása (például a korai magyar naturalizmus testszemlélete modernségkonceptióinak tükrében), irodalmi és művészeti viták a moderniségről, a modern alkotás természetéről, az irodalmi modernizációról.

11. Történeti-poétikai értelmezések. Javasolt esettanulmányok: élclapi paródiák képi környezetben, élclapok irodalmi hagyomány szemlélete, az irodalmi publicisztika új műfajai, az esszé története és megoldásai, a románc és a 19. század középkor-kultusza, az irodalmi szociográfia korai megoldásai és társadalom szemlélete, populáris és elit műfajok keveredése és ennek poétikai következményei.

T. Szabó Levente